

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 31 marca 2023 r.

Pozycja 71

POSTANOWIENIE z dnia 2 września 2020 r. Sygn. akt Ts 113/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski – sprawozdawca
Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 16 lipca 2019 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej E.S.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 16 lipca 2018 r. (data nadania) E.S. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez radcę prawnego M.S., zarzuciła, że art. 97 § 2¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (ówcześnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, ze zm.; dalej: k.p.) jest niezgodny z art. 2, art. 24, art. 31 ust. 3, art. 37 ust. 1 i 2 i art. 77 ust. 2 Konstytucji, gdyż „reguluje zbyt wąsko zakres zastosowania normy prawnej ograniczając przedmiotowo możliwość wszczęcia postępowania”. Zdaniem skarżącej, zaskarżony przepis uniemożliwił sprostowanie świadectwa pracy przez sąd tak, aby odpowiadało ono rzeczywistemu charakterowi pracy, a nie wykazywało umowę o pracę na czas określony. W ocenie skarżącej, orzeczenie wydane na podstawie zaskarżonego przepisu godzi w zasadę sprawiedliwości społecznej i zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), a także w zasadę uniwersalności korzystania z wszystkich konstytucyjnych wolności i praw (art. 37 ust. 1 Konstytucji). Zaskarżony przepis ograniczył do terminu 7 dni, bez uzasadnienia i konieczności, prawa pracownika do domagania się naprawienia błędu w wydany przez pracodawcę dokumencie. Skarżąca została „ograniczona w dostępie do środków prawnych za pomocą których mogła dochodzić zbadania faktu wystąpienia błędu w świadectwie pracy w postępowaniu sądowym” (art. 45 Konstytucji), co „tworzy regulację w kształcie uniemożliwiającym jej rzetelne i sprawne działanie, naruszając zasadę państwa prawa oraz racjonalności ustawodawcy, sankcjonując błędy i nieprawidłowości (art. 2 Konstytucji)”.

Postanowieniem z 16 lipca 2019 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 23 lipca 2019 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej stwierdzając, że nie spełnia ona podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Trybunał ustalił bowiem, że skarżąca nie wskazała naruszenia praw podmiotowych przez kwestionowany przepis. Jak wskazano, art. 24, art. 37 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji nie mogą być samodzielnymi wzorcami kontroli w analizowanej sprawie. Natomiast wynikające z art. 2 Konstytucji zasady demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości społecznej mogą zostać wyjątkowo przyjęte za samoistny konstytucyjny wzorzec jedynie pod warunkiem wykazania naruszenia konkretnych praw lub wolności, czego skarżąca nie uczyniła. Zarzut naruszenia art. 45 i art. 77 Konstytucji w ocenie Trybunału był ponadto nieuzasadniony.

W zażaleniu złożonym 29 lipca 2019 r. (data nadania) skarżąca podniosła, że Trybunał nie wskazał, których przesłanek, wymaganych dla nadania dalszego biegu, skarga nie spełniała. Zarzuciła, że Trybunał koncentrował się na omówieniu przywołanych przez skarżącą wzorców kontroli bez powiązania ich ze stanem faktycznym sprawy oraz bez uwzględnienia przywołanej w skardze argumentacji. Tym samym – zdaniem skarżącej – przekroczono zakres wstępnej kontroli. Niecelowo i niesłusznie – jej zdaniem – Trybunał wskazał, że przedmiotowa sprawa mogła zostać rozstrzygnięta na podstawie innych przepisów.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przedstawione w zażaleniu nie podważają podstaw odmowy nadania skardze dalszego biegu.

Odnosząc się do sformułowanych przez skarżącą zarzutów stwierdzić należy, iż wbrew jej twierdzeniom Trybunał sprecyzował, których przesłanek niezbędnych do nadania dalszego biegu skarga nie spełniała. Wyraźnie podkreślono, że skarżąca nie wypełniła podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a uszczegółowionego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK. Nie wskazała bowiem naruszenia konstytucyjnej wolności lub prawa, których ochronie służy skarga konstytucyjna.

Przedmiotem rozpoznania w postępowaniu skargowym może być zarzut naruszenia jedynie tych przepisów Konstytucji, które gwarantują prawa i wolności człowieka i obywatela. Skarga konstytucyjna nie jest takim samym środkiem prawnym jak wniosek o dokonanie abstrakcyjnej kontroli norm, składany przez podmiot mający legitymację ogólną do inicjowania postępowania przed Trybunałem. Jest ona instrumentem nadzwyczajnym, który – zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji – przysługuje wyłącznie w sytuacji naruszenia konstytucyjnych praw i wolności. Dlatego przesłanką dopuszczalności skargi nie może być każde naruszenie Konstytucji, ale tylko naruszenie wyrażonych w niej norm regulujących wolności lub prawa człowieka i obywatela (zob. np. postanowienie TK z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225, a także wyroki TK z: 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2 oraz 8 lipca 2002 r., sygn. SK 41/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 51).

Skarżąca sformułowała tymczasem w skardze zarzuty naruszenia przepisów Konstytucji, które, jak prawidłowo stwierdził Trybunał w zakwestionowanym postanowieniu, nie mogą stanowić samodzielnych źródeł wolności i praw jednostki. Powołanie art. 2, art. 24, art. 31 ust. 3 oraz art. 37 Konstytucji jako wzorców kontroli zgodności art. 97 § 2¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (ówcześnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 917, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, ze zm.; dalej: k.p.) z Konstytucją powoduje, że wniesiona w niniejszej sprawie skarga nie spełniła wymogu wskazania, jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącej zostały naruszone. Uniemożliwia to tym samym nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Trybunał jednocześnie trafnie zauważył – odnosząc się do stanu faktycznego sprawy i argumentacji skarżącej – że sformułowany przez nią zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji jest nieuzasadniony.

Trybunał Konstytucyjny przypomina, że – jak wynika z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału w sprawach skargowych – dopiero wykazanie, iż cała regulacja mająca wpływ na ukształtowanie danego prawa prowadzi do naruszenia konstytucyjnie określonego jego zakresu, mogłoby przesądzać o stwierdzeniu niekonstytucyjności normy zakwestionowanej w skardze konstytucyjnej. W przypadku analizowanej skargi, do naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji doszłoby zatem dopiero wtedy, gdyby przyjęta przez ustawodawcę procedura prowadziła do naruszenia istoty prawa do sądu lub co najmniej przesądzała o tym, że przyjęte rozwiązanie, mimo istniejących możliwości systemowych, nie zapewnia realizacji prawa konstytucyjnego (zob. wyrok TK z 11 grudnia 2006 r., sygn. SK 15/06, OTK ZU nr 11/A/2006, poz. 170).

Tymczasem, jak wskazano w zaskarżonym postanowieniu z 16 lipca 2019 r., ustawodawca wprowadził instrumenty umożliwiające pracownikom przywrócenie terminu do wystąpienia z wnioskiem o sprostowanie świadectwa pracy przez sąd, tj. gwarantujące realizację konstytucyjnego prawa do sądu. W konsekwencji mechanizm przywrócenia terminu do wystąpienia z wnioskiem o sprostowanie świadectw pracy powoduje, iż wbrew twierdzeniom skarżącej nie dochodzi do zamknięcia „drogi sądowej do dochodzenia praw i sprostowania błędów wynikających z niedopatrzenia pracodawcy”. Gwarancyjnego charakteru tego mechanizmu nie podważa to, że w konkretnej sytuacji może on okazać się nieskuteczny. Spełnienie przesłanek przywrócenia terminu każdorazowo podlega bowiem ocenie sądu. Z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału jednoznacznie wynika, że skuteczność korzystania z gwarancji procesowych zawsze jest pozostawiona ocenie sądu, która należy do płaszczyzny stosowania prawa. W obowiązującym stanie prawnym Trybunał nie może orzekać o stosowaniu prawa ani też w sposób prawnie doniosły oceniać działalności organów państwa, w tym sądów (zob. postanowienie TK z 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17).

W zaskarżonym postanowieniu Trybunał uzasadnił również, dlaczego zarzut naruszenia art. 77 Konstytucji jest nieuzasadniony. Trybunał w obecnym składzie w pełni zgadza się z tym uzasadnieniem. Wbrew twierdzeniom skarżącej, Trybunał przywołał istniejące systemowe rozwiązania nie z zamiarem wskazania, że sąd mógłby orzekać na podstawie innych przepisów, ale w celu wykazania niesłuszności sformułowanego w skardze zarzutu. Celem Trybunału było wyjaśnienie, dlaczego w przedmiotowej sprawie nie doszło do pozbawienia skarżącej prawa do dochodzenia wyrządzonej szkody ani do weryfikacji świadectwa pracy.

W postanowieniu z 16 lipca 2019 r. Trybunał zasadnie przyjął, że analizowana skarga nie spełnia podstawowego warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 u.o.t.p.TK. W związku z tym, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, prawidłowo odmówił nadania jej dalszego biegu.

Mając powyższe na względzie, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 8 u.o.t.p.TK – nie uwzględnił zażalenia.